

Вибори до Палати депутатів Чеської Республіки

3-4 жовтня в Чеській республіці відбудуться чергові вибори до нижньої палати чеського парламенту - Палати депутатів, яка складається з 200 членів та обирається на 4 роки за пропорційною системою. При цьому, прохідними до парламенту є 5% голосів виборців для кожної політичної сили або 8% для союзу з двох партій або 11% у разі, якщо мова йде про коаліцію з трьох та більше партій.

Більшість громадян України, які за різних причин опинились в цій, центральноевропейській країні - не мають права голосу та, відповідно, не прийматимуть участь у виборах цього року. Однак, для решти українців, які отримали чеське громадянство, участь у виборах - реальна та має значення, особливо - з точки зору подальшої підтримки воюючої України та біженців з останньої, які отримали в Чехії захист та допомогу.

До жалю, за більше як 3,5 років кривавої війни, більшість сусідніх країн, як-то: Польща, Словаччина, Угорщина та Чехія, які вже 35-й рік діють в рамках Вишеградської групи (V4), суттєво змінили своє ставлення до України, яка вже потерпає від певних труднощів у взаєминах. Тобто, саме через тривалу російсько-українську війну, відбулися суттєві внутрішньополітичні зміни у країнах-членах V4, насамперед через економічне та соціальне погіршення ситуації в останніх. І як результат - при владі в Угорщині утримались угорські політики (в ході парламентських виборів в 2022 році) та відбулись зміни політичних еліт в Словаччині (після парламентських виборів в 2023 році) та в Польщі (після президентських виборів у 2025 році). Отже, має місце фактичне «деградування» відносин з Україною з боку, практично - всіх країн V4, «першу скрипку» антиукранства, в якій грає Угорщина. Далі в цьому ганебному ранзі - Словаччина а поряд - вмощується Польща.

Цьому сприяє й громадська думка в країнах V4. Так, «чехи найменше [лише 26% за швидке приєднання] підтримують вступ України до ЄС і вважають біженців тягарем». З другого боку, у Чехії (як і в Польщі) - більшість населення дотримується думки, що Росія несе відповідальність за конфлікт в Україні, на відміну від словаків, яких такої думки 42%, а угорців лише 40% населення. У цих двох країнах приблизно 3 з 10 людей звинувачують у війні Захід, який, на їхню думку, спровокував Росію. Тим не менше, за даними Центру вивчення громадської думки, інтеграцію України до ЄС підтримують 58% чехів й лише 25% - проти. У питанні членства до НАТО чеське суспільство більш розділене: 41% людей виступають за участь України в НАТО, тоді як стільки ж - не згодні.

Однак, українців найбільше цікавить відповідь на питання: як вибори-2025 судячи по рейтингах які, швидше за все, виграє опозиція - змінять відносини чехів до України та до біженців з останньої. Тобто, чи дійсно, політичні сили Чехії, які є противниками допомоги Україні аж до перегляду статусу українських біженців у цій країні, дійсно - зможуть втілити свої передвиборні лозунги у реальність.

Очевидно, що останньою з країн V4, яка не тільки підтримує Україну але й залишається беззаперечним її союзником є Чехія, яка «вважає Україну частиною європейської родини та підтримує її вступ до Європейського Союзу. Водночас питання майбутнього членства України в Організації Північноатлантичного договору не може бути поставлене під сумнів», - заявив президент Чеської республіки в березні 2025 року. Тим не менше, напередодні виборів, чеська політична сцена є розділеною в питанні членства України в ЄС і НАТО.

На відміну від діючої коаліції та Президента країни, які підтримують євроатлантичну перспективу Києва і вважають її важливою для безпеки Європи, частина опозиції, вважають ідею членства України нереалістичною, навіть небезпечною. «... говорити про ЄС більше немає сенсу. Він ось-ось розвалиться, що лише прискорить вступ України», - заявила голова Stačilo («Досить») а вступ України до НАТО означатиме «третю світову війну, після якої всі інші війни вестимуться палицями та камінням». Скептично ставляться до цього питання і представники рухів та партій, які ймовірно стануть партнерами основної опозиційної сили в майбутньому уряді - ANO («Так») на чолі з колишнім Прем'єр-міністром Андреем Бабішем. Їх лідер вважає, що «Україна в ЄС і НАТО - це нереалістична ідея. Їх там ніколи не буде, і це просто лицемірство європейських політиків, які щось анонсують ЗМІ, але в коридорах говорять по-іншому».

За словами ж іншого опозиціонера - Томіо Окамура, лідера SPD («Свобода та пряма демократія»), який анонсує перегляд статусу всіх громадян України, які перебувають в Чеській республіці: «Ми єдина партія в парламенті, яка каже: більше ніяких покровителів, жодної копійки Україні. Ми хочемо миру, а не війни».

Висновки:

1. Чехія, як член ЄС та НАТО, незалежно від політичних вподобань, навряд-чи зможе вести абсолютно іншу політику відносно України, як показує «досвід» подібних намагань з боку Угорщини чи Словаччини.

2. Чехія збільшує допомогу Україні на наступні 5 років (у бюджеті на 2026 рік передбачено виділення 1 млрд крон, тоді як у 2023-2025 роки виділялось по 0,5 млрд щорічно), до 2030 року, включно.

3. Навіть за умови перемоги опозиції та створення коаліції, «ревізія» статусу українських біженців в Чехії, яка виходитиме за рамки європейських директив (наприклад, Директиви про тимчасовий захист, яка діє з березня 2022 року та продовжена до 4 березня 2027 року) - неможлива й несе санкції для політиків й урядовців.